

ТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИЙ РЕСУРС ОСОБИСТОСТІ

Потенціал особистості спирається на деякі особистісні ресурси, але не зводиться до них. Ресурси – це проста сукупність наявних запасів, взята сама по собі, безвідносно до того, чого можна досягти за їх допомогою. Особистісний потенціал характеризується, принаймні, чотирма властивостями: якісним змістом наявних у особистості ресурсів, кількісною характеристикою кожного з них, можливими областями ефективного функціонування особистості на основі наявних ресурсів, рівнем особистісних досягнень у відповідних сферах функціонування – конкурентоспроможністю. Поняття особистісний потенціал знаходиться в нерозривному зв'язку з категорією розвитку (поступального, розгорнутого в часі руху від нижчого до вищого), що обумовлює його динамічну, системну природу.

Особистісний потенціал розглядається як досягнуті в результаті попереднього розвитку можливості особистості, щоб забезпечити отримання особистісно-значущих і соціально-цінних досягнень в різних сферах соціального функціонування особистості в майбутньому.

Л.О. Даринська визначає «творчий потенціал» як складне інтегральне поняття, яке включає в себе природно-генетичний, соціально-особистісний і логічний компоненти, які в сукупності представляють собою знання, вміння, здібності та прагнення особистості до перетворень в різних сферах діяльності в рамках загальнолюдських норм моралі і моральності [2].

З точки зору Ю.М. Кулюткіна [4], творчий потенціал особистості, що визначає ефективність її діяльності в світі, що змінюється, характеризується не тільки ціннісно-смісловими структурами, що склалися у людини, понятійним апаратом мислення або методами вирішення завдань, але і деякою загальною психологічною базою, що детермінує їх. Є підстави вважати, що така база (такий потенціал розвитку) є системним утворенням особистості, яке характеризується мотиваційними, інтелектуальними і психофізіологічними резервами розвитку, а саме:

- багатством потреб і інтересів особистості, її спрямованістю на дедалі повнішу самореалізацію в різних сферах праці, пізнання і спілкування;

- рівнем розвитку інтелектуальних здібностей, що дозволяють людині ефективно вирішувати нові для неї життєві і професійні проблеми, особливо глобального характеру, тобто: бути відкритим по відношенню до нового;

- реалістичні підходити до виникаючих проблем, бачити їх у всій складності, суперечливості і різноманітті;

- володіти широким і гнучким мисленням, бачити альтернативні шляхи вирішення і долати стереотипи, що склалися;

- критично аналізувати досвід, вміти робити висновки з минулого;

- високою працездатністю людини, її фізичною силою і енергією, рівнем розвитку її психофізіологічних можливостей [1].

Сьогодні, як ніколи, ключовими якостями сучасної особистості стають творчість, креативність, вміння відстоювати свої позиції і позиції своєї країни, приймати нестандартні рішення, швидко адаптуватися до умов постійно мінливого світу.

У стратегію педагогічного управління розвитком творчого потенціалу студентів засобами освіти включені два основних напрямки:

- створення розвивального освітнього простору як зовнішньої організаційно-педагогічної умови;
- формування готовності особистості до розвитку свого творчого потенціалу як створення внутрішньої психолого-педагогічної умови.

Для створення вищеназваних умов ефективного розвитку творчого потенціалу особистості в освітньому процесі і створюються технології, що враховують усвідомлювані і неусвідомлювані компоненти психіки і забезпечують особистості суб'єктну позицію.

Психолого-педагогічний аналіз стандартів другого покоління дозволяє стверджувати, що ключові якості особистості можуть бути узагальнені в одне загальне визначення – «творчий потенціал».

Це поняття інтегративно включає в себе нижченаведені особистісні характеристики:

- готовність і здатність студентів до саморозвитку та особистісного самовизначення;
- сформованість їх мотивації до навчання і цілеспрямованої пізнавальної діяльності, системи значущих соціальних і міжособистісних відносин;
- освоєння студентами міжпредметних понять і універсальних навчальних дій (регулятивні, пізнавальні, комунікативні);
- навички організації навчального співробітництва з викладачами і однолітками;
- володіння навичками навчально-дослідницької, проектної та соціальної діяльності.

Актуальність і сучасність положень педагогічної концепції побудови освітнього процесу обумовлюється тим, що вона забезпечує:

- Гуманістичний підхід до особистості, її освіти і виховання;
- Орієнтована на розвиток власної активності студента, стимулювання особистісного зростання.

Сучасні освітні технології, в основі яких лежить концепція взаємозв'язку переконання і навіювання, включають в себе:

- Психогігієнічний напрямок, як створення сприятливого психологічного клімату в академічній групі, а також використання психічної саморегуляції в цілях корекції негативних емоційних станів студентів (страх, стрес, агресія);
- Формування готовності особистості до розвитку та реалізації свого творчого потенціалу.

Отже, забезпечити досягнення результатів, закладених у вищих навчальних закладах, можна розвиваючи творчий потенціал студентів через такі напрямки психолого-педагогічної роботи:

1. Створення умов для самореалізації студентів:

- Створення розвивального творчого середовища як особливого способу організації взаємодії всіх суб'єктів процесу самореалізації, що поєднує традиційні і розвиваючі методи навчання та самореалізації особистості;

- Забезпечення свободи у виборі творчої діяльності на основі власних інтересів, цінностей і цілей;

- Рефлексивна спрямованість педагогічного процесу, що включає рефлексивну діяльність як психолога, викладача, так і студента, засновану на виробленні власного світогляду, реалізації свого власного способу життя і відповідальності за свою суб'єктивність;

- Формування позитивного образу «Я». Основна мета розвитку позитивної «Я» концепції допомогти учневі самому стати для себе джерелом підтримки, мотивації та заохочення.

2. Розвиток творчої активності:

- Навчання студентів умінням самостійної діяльності: цілепокладання, планування, самоконтролю, самоаналізу;

- Організація колективної творчої діяльності;

- Створення емоційної основи виникнення творчого процесу;

- Використання на заняттях наочного моделювання і складання логіко-сміслових (логіко-образних) моделей.

3. Формування рефлексії власної життєдіяльності:

- Створення умов для усвідомлення підстав власних дій, спрямованості мислення на саму себе, на власні процеси і власні продукти;

- Організація спільної діяльності учасників освітнього процесу (комунікація та кооперації), де рефлексія є механізмом виходу в позиції «над», «поза», що забезпечують координацію дій і організацію взаєморозуміння партнерів;

- Розвиток самосвідомості студентів, що потребує рефлексії при самовизначенні внутрішніх орієнтирів і способів розмежування Я і не-Я [3].

Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок про те, що єдиної думки в питанні визначення і змісту поняття «творчий потенціал» на даний момент не існує. Однак багато вчених і дослідників даної проблеми сходяться в одному: здатністю до творчої діяльності має абсолютно кожна людина. І завдання сучасного психологічного і педагогічного співтовариства знайти такі ресурси і можливості, при яких буде забезпечено формування творчого потенціалу кожної людини.

Список літератури:

1. Бабій М. Ф. Розвиток та прояв творчості у сучасній школі / М. Ф. Бабій // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – № 11. – С. 20-25.
2. Бех І. Життя особистості у просторі духовності / І. Бех // Початкова школа. – 2012. – № 3. – С. 7-9.
3. Давиденко А. А. Процес творчості / А. А. Давиденко // Практична психологія та соціальна робота. – 2013. – № 12. – С. 69-72.
4. Ткачук О. Психологічне вивчення художніх здібностей творчої особистості / О. Ткачук // Психологія і суспільство. – 2013. – № 1. – С. 120-125.